

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

ΔΕΟ24

Eclass4U

The best Choice for you

**ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ
ΤΕΤΑΡΤΗΣ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
2021-2022**

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΑΝΑΡΤΗΣΗΣ 28/4/22
ΣΥΝΤΑΚΤΡΙΑ : ΒΙΚΥ ΒΑΡΔΑ

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
A.1. ΚΥΡΙΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΣΣΑ.....	5
Η Σημασία και ο Ρόλος του ΣΣΑ για τη Δημοσιονομική Διακυβέρνηση στην Ευρωζώνη	5
Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ)	6
Ένα νέο πλαίσιο μετά την πανδημία της COVID-19.....	9
Οι Δύο Κυρίαρχες Στάσεις για την Αναθεώρηση του ΣΣΑ.....	10
A.2. ΥΠΕΡ & ΚΑΤΑ ΚΑΘΕ ΣΤΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΣΣΑ....	11
B. Οφέλη & Συνέπειες Ενδεχόμενης Χαλάρωσης του Πλαισίου Οικονομικής Διακυβέρνησης	13
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	18

ΘΕΜΑ

Η κρίση της νόσου COVID-19 τόνισε περαιτέρω τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει το πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ και κατέστησε ορισμένες από αυτές ακόμη πιο σημαντικές: υψηλότερα ελλείμματα και χρέος, μεγαλύτερες αποκλίσεις και ανισότητες, ανάγκη για περισσότερες επενδύσεις. Χάρη όμως στη συντονισμένη και δυναμική απόκριση της ΕΕ, η Ευρωπαϊκή οικονομία ανακάμπτει με δυναμικό τρόπο. Στο πλαίσιο αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε στις 19 Οκτωβρίου 2021 την επανέναρξη της συζήτησης για την επανεξέταση του πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης. Τα ζητήματα που θα εξεταστούν περιλαμβάνουν τον τρόπο διασφάλισης βιώσιμων δημόσιων οικονομικών, την πρόληψη και τη διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών, την απλούστευση των ισχυόντων δημοσιονομικών κανόνων και τη βελτίωση της διαφάνειας τόσο στο τρόπο εφαρμογής τους, όσο και στη διαδικασία απόδοσης ευθύνης.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΙΔΕΕΣ για την εισαγωγή, μπορείτε να πάρετε από το αρχείο των Τάτσο- Πατσουράτη- 2016 , Ενότητα 1, από τα ΔΕΛΤΙΑ ΤΥΠΟΥ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και από τα άρθρα : ΗΜΕΡΗΣΙΑ, ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ, δείτε τα σχετικά links στο κείμενο που ακολουθεί και στο τέλος στις Βιβλιογραφικές και Διαδικτυακές Πηγές.

Με τον όρο δημοσιονομική διακυβέρνηση εννοείται το σύνολο των κανόνων, ρυθμίσεων και διαδικασιών που πρέπει να υιοθετούνται από τα κράτη-μέλη μιας οικονομικής ένωσης , που επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο σχεδιάζεται ,καταρτίζεται, ψηφίζεται , υλοποιείται και παρακολουθείται ο προϋπολογισμός κάθε κράτους-μέλους. Πιο συγκεκριμένα, η δημοσιονομική διακυβέρνηση περιλαμβάνει **εθνικούς αριθμητικούς δημοσιονομικούς κανόνες, τη δημιουργία ανεξάρτητων δημοσιονομικών θεσμών και τη θέσπιση μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών πλαισίων**. Οι στόχοι της δημοσιονομικής διακυβέρνησης συνοψίζονται στους εξής (Πατσουράτης και Τάτσος, 2016, σελ.4 - 8):

- *Επίτευξη υγιούς θέσης του προϋπολογισμού με την πρόληψη της παρουσίας ελλειμμάτων σε αυτόν προκειμένου να μη συσσωρεύεται δημόσιο χρέος.*
- *Μείωση της κυκλικότητας της δημοσιονομικής πολιτικής*
- *Βελτίωση της αποτελεσματικότητας των δημοσίων δαπανών, γεγονός που θα εξασφαλίζει την πιο αποτελεσματική χρησιμοποίηση των παραγωγικών πόρων,*
- *Καλύτερο συντονισμό των δημοσιονομικών πολιτικών των κρατών-μελών.*

Η Ευρώπη εξακολουθεί να είναι σταθερά στα χέρια της πανδημίας, ένα χρόνο μετά την εμφάνιση του COVID-19, ο οποίος εξακολουθεί να πλήττει την ΕΕ και την παγκόσμια οικονομία. Η αναζωπύρωση των λοιμώξεων το φθινόπωρο του 2020 και η εμφάνιση περισσότερων μεταδοτικών παραλλαγών έχει επιδεινώσει την επιδημιολογική κατάσταση, ενώ ανάγκασε τα κράτη μέλη να επαναφέρουν ή να ενισχύσουν τα μέτρα περιορισμού που επηρεάζουν την οικονομική δραστηριότητα. Την ίδια στιγμή, οι τελευταίοι μήνες έφεραν φως στο τέλος του τούνελ. Η σημαντική ανάπτυξη εμβολίων το περασμένο φθινόπωρο και έναρξη μαζικού εμβολιασμού, με εκστρατείες σε όλα τα κράτη μέλη βελτίωσαν τις προοπτικές πέραν του βραχυπρόθεσμου και αύξησαν την ελπίδα για επιστροφή σε μια νέα κανονικότητα. Επιπλέον, επετεύχθη συμφωνία για το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο και ***Next Generation EU***. Το νέο πακέτο μέτρων έχει τεθεί σε ισχύ ήδη και αναμένεται να βοηθήσει περαιτέρω τα κράτη μέλη στην πορεία προς μια βιώσιμη ανάκαμψη (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021).

Ως συνέχεια των προτάσεών της, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ξεκίνησε τον ***Φεβρουάριο του 2020*** μια προσπάθεια να αξιολογήσει την ***αποτελεσματικότητα του ισχύοντος πλαισίου*** για την οικονομική και δημοσιονομική εποπτεία, ιδίως τις μεταρρυθμίσεις της δέσμης των έξι και της δέσμης των δύο μέτρων, για τις οποίες η Επιτροπή καλείται να υποβάλει έκθεση σχετικά με την εφαρμογή τους. Τα κύρια ερωτήματα που εξετάζονται σε αυτήν την αναθεώρηση είναι ο βαθμός στον οποίο τα διάφορα στοιχεία επιτήρησης, όπως εισήχθησαν ή τροποποιήθηκαν από τις δέσμες των έξι και των δύο μέτρων, ήταν αποτελεσματικά στην επίτευξη των βασικών στόχων τους, και συγκεκριμένα [Ταγκαλάκης και Σαραιδάρης, 2021, σελ.51-52]: 1. στην εξασφάλιση βιώσιμων δημόσιων οικονομικών και οικονομικής ανάπτυξης, καθώς και αποφυγή μακροοικονομικών ανισορροπιών 2. στην διευκόλυνση στενότερου συντονισμού μεταξύ των οικονομικών πολιτικών και 3. στην προώθηση της σύγκλισης στις οικονομικές επιδόσεις των κρατών μελών.

Με το ως άνω θεωρητικό πλαίσιο τίθεται και ο βασικός προβληματισμός και παράλληλα το πεδίο συζήτησης της παρούσας εργασίας. Ειδικότερα, θα γίνει αναφορά στο δίλημμα που έχει ανακύψει σχετικά με την ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ του ΣΣΑ ή τη διατήρηση των ίδιων δημοσιονομικών κανόνων που πλαισιώνουν την Ε.Ε. και στις δύο κυρίαρχες και αντίθετες μεταξύ τους στάσεις. Στη συνέχεια, η εργασία θα επικεντρωθεί στο ελληνικό πεδίο, υπό το πρίσμα των οφελών και επιπτώσεων μιας ενδεχόμενης χαλάρωσης της υφιστάμενης δημοσιονομικής διακυβέρνησης σε πλαίσιο ΟΝΕ.

Η ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΞΕΠΕΡΝΑ ΤΟ 10% ΤΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΕΚΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (περίπου 250-300 λέξεις)- Για καλύτερη παρουσίαση της εργασίας, αλλά και για δική σας ευκολότερη οργάνωση, χωρίστε σε περισσότερες ενότητες τα 2 κύρια θέματα. ΠΡΟΣΟΧΗ= μην προτείνετε τον ίδιο ακριβώς με εμένα διαχωρισμό ή ονοματοδοσία επικεφαλίδων- τίτλων – ΕΠΑΝΑΔΙΑΤΥΠΩΣΤΕ ΤΑ ΠΑΝΤΑ.

Α. Αναλύστε τις δυο κύριες-αντίθετες τάσεις που διαμορφώνονται στην ΕΕ ως προς την αναθεώρηση του συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης στη μετά-κορονοϊό εποχή. Ποια πιστεύετε ότι είναι τα υπέρ και κατά των δυο αντίθετων θέσεων περί αναθεώρησης του συμφώνου για τις χώρες της ΕΕ; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

A.1. ΚΥΡΙΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΣΣΑ

- 3. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Δελτίο Τύπου: Η Επιτροπή ξεκινά εκ νέου την επανεξέταση της οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ, 19 Οκτωβρίου 2021. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_21_5321
- 4. Τράπεζα της Ελλάδος (2021), Νομισματική Πολιτική, Ενδιάμεση Έκθεση, Δεκέμβριος 2021. (σελ. 11-15, 23-27, 125-126, 135-136) https://www.bankofgreece.gr/Publications/Inter_NomPol2021.pdf
- 5. IOBE (2022), Η Ελληνική Οικονομία, Τριμηνιαία έκθεση 4/21,(σελ.7-12) http://iobe.gr/docs/economy/ECO_Q4_2021_REP_GR.pdf
- 6. Ταγκαλάκης Α. και Σαραϊδάρης Α. (2021), Η εμφάνιση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, Τράπεζα της Ελλάδος, Απρίλιος 2011. (ενότητα: 8-13) <https://www.bankofgreece.gr/Publications/emvanthisi.pdf>

Η Σημασία και ο Ρόλος του ΣΣΑ για τη Δημοσιονομική Διακυβέρνηση στην Ευρωζώνη

► **[Προτείνετε δικό σας τίτλο]**

Ενόψει της εισαγωγής του ευρώ το περιοριστικό δημοσιονομικό πλαίσιο της Συνθήκης ενισχύθηκε περαιτέρω το 1997 με το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ) , το οποίο αναθεωρήθηκε το 2005¹. Αρχικά οι δημοσιονομικές υποχρεώσεις των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) περιορίζονταν κυρίως [Νέα Οικονομική Διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Πατσουράτης και Τάσος, Διαφάνειες: Αθανάσιος Ταγκαλάκης , σελ.6-8, ΕΑΠ, 2022 και Πατσουράτης – Τάσος, 2016, σελ.12-13): στη συμμετοχή τους στη χρηματοδότηση του Κοινοτικού Προϋπολογισμού και στην εναρμόνιση των φορολογικών τους συστημάτων, ιδιαίτερα όσον αφορά την έμμεση φορολογία (επιβολή Φ.Π.Α., εναρμόνιση ειδικών φόρων κατανάλωσης κλπ).

¹ Το ΣΣΑ διατήρησε μεν τα ανώτατα όρια της Συνθήκης για το έλλειμμα και το χρέος της γενικής κυβέρνησης, αλλά εισήγαγε αυστηρές διαδικασίες για την τακτική παρακολούθηση των δημοσιονομικών εξελίξεων, την διόρθωση τυχόν αποκλίσεων και , ενδεχομένως, την επιβολή κυρώσεων στα απείθαρχα κράτη μέλη.

Μετά τη δημιουργία της νομισματικής ένωσης, οι υποχρεώσεις των κρατών-μελών όσον αφορά την άσκηση δημοσιονομικής πολιτικής διευρύνθηκαν. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ, το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης και η Συνθήκη της Λισσαβόνας, έθεσαν ευρύτερους κανόνες δημοσιονομικής εναρμόνισης και ένα πλαίσιο εποπτείας των κρατών-μελών, τα οποία ωστόσο δεν αποδείχθηκαν επαρκή για να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στα προβλήματα που προέκυψαν διαχρονικά [Πατσουράτης και Τάτσος στο Ταγκαλάκης, 2022, σελ.6).

Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ)

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ έκανε λόγο για καθοδική πορεία ελλείμματος, έκτακτη και προσωρινή υπέρβαση, μη διευκρινίζοντας ποιες καταστάσεις θεωρούνται έκτακτες και προσωρινές. Με το ΣΣΑ οι περιορισμοί που τέθηκαν από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ έγιναν πιο έντονοι. Το Σύμφωνο θέτει ως ανώτατο αποδεκτό όριο δημοσιονομικού ελλείμματος το 3% του ΑΕΠ και διευκρινίζει ότι το έλλειμμα δεν θεωρείται υπερβολικό αν υπερβαίνει το όριο αυτό μόνο στις χώρες που βρίσκονται υπό συνθήκες έντονης ύφεσης, δηλαδή έχουν μείωση του πραγματικού ΑΕΠ κατά 2% ή παραπάνω². Οι κυρώσεις που επιβάλλονται στην περίπτωση υπερβολικού ελλείμματος λαμβάνουν τη **μορφή άτοκων καταθέσεων στην ΕΚΤ** ενός ποσοστού του ΑΕΠ, οι οποίες αποτελούνται από δυο τμήματα : ένα σταθερό και ένα μεταβλητό³ Αν το υπερβολικό έλλειμμα δεν μειωθεί, μέσα σε δύο χρόνια, σε επίπεδο κάτω από 3%, οι καταθέσεις **δεν επιστρέφονται,** αλλά μετατρέπονται σε πρόστιμο [Πατσουράτης και Τάτσος, 2016, ενοτ.3.4., σελ.11-13].

Συνεπώς, το ΣΣΑ ορίζει ως κριτήριο ύφεσης τη μείωση του πραγματικού ΑΕΠ κατά τουλάχιστον 2% ετησίως, **περιορίζει τις δυνατότητες ελαστικής ερμηνείας** και ορίζει με σαφήνεια ποιες καταστάσεις μπορούν να θεωρηθούν «εξαιρετικές». **Αφήνει όμως αρκετά**

² Οι χώρες που έχουν ετήσιο ρυθμό μείωσης του πραγματικού ΑΕΠ μεταξύ 0,75% και 2% μπορούν να εξαιρεθούν από το όριο αυτό με σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου.

³ Το σταθερό τμήμα των καταθέσεων κυμαίνεται μεταξύ 0,2% και 0,5% του ΑΕΠ της χώρας, ενώ •το μεταβλητό αποτελείται από το 1/10 της διαφοράς μεταξύ του υφιστάμενου ελλείμματος και της τιμής αναφοράς (3%).

• το σταθερό τμήμα αποβλέπει στην αποτροπή δημιουργίας υπερβολικού ελλείμματος,
• το μεταβλητό τμήμα αποβλέπει στην αποτροπή δημιουργίας υπερβολικού ελλείμματος πολύ πάνω από το 3%.

χρονικά περιθώρια για τη μείωση του ελλείμματος. Συγκεκριμένα, οι ρυθμίσεις του ΣΣΑ κινούνταν προς δύο κατευθύνσεις: (α) την προληπτική εποπτεία των δημοσίων οικονομικών (preventive arm) και (β) την διόρθωση του τυχόν υπερβολικού ελλείμματος (corrective arm) εντός συγκεκριμένου χρονικού ορίου. Στο τελευταίο στάδιο της διαδικασίας προβλέπονταν και η επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση που δεν μειώνονταν επαρκώς το έλλειμμα [Πατσουράτης και Τάτσος, 2016, ενοτ.3.4., σελ.13-14].

Το Νέο Σύστημα Διακυβέρνησης [μετά την Κρίση] & Το Αναβαθμισμένο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης-- (Δεκέμβριος 2011)

- ~ [Ταγκαλάκης Α. και Σαραϊδάρης Α. (2021), *Η εμφάνιση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, Τράπεζα της Ελλάδος, Απρίλιος 2011. (ενότητες: 8-13)*
- ~ Πατσουράτης και Τάτσος, 2016, ενοτ. 4- νέο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης, σελ.-14-17
- ~ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), *Δελτίο Τύπου: Η Επιτροπή ξεκινά εκ νέου την επανεξέταση της οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ, 19 Οκτωβρίου 2021.*
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_21_5321]

Μετά την κρίση - αρχής γενομένης από το 2008, το σύστημα διακυβέρνησης άλλαξε. - έγινε πολυπλοκότερο ενώ ανάμεσα σε άλλα, [Πατσουράτης και Τάτσος, 2016, ενότητα 4.2 και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2022, στο https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/stability-and-growth-pact_el]:

- τροποποιήθηκε το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης⁴ (Σ.Σ.Α., 1997, 2005) με μια δέσμη 4 οδηγιών και 2 κανονισμών⁵ (six-pack),

⁴ Τροποποιεί το ΣΣΑ και προβλέπει σημαντικούς κανόνες και μέσα για την εποπτεία των εθνικών δημοσιονομικών πολιτικών (προληπτικό σκέλος) και την αποκατάσταση των υπερβολικών ελλειμμάτων (διορθωτικό σκέλος). Πρόκειται για ένα νομοθετικό πακέτο τεσσάρων κανονισμών και δυο οδηγιών (six pack), οι οποίοι προβλέπουν τα εξής : Οι εθνικοί προϋπολογισμοί πρέπει να είναι ισοσκελισμένοι, τα κ-μ μπορούν να έχουν ελλείμματα μόνον ως απόρροια του οικονομικού κύκλου (έλλειμμα έως 0,5% του ΑΕΠ) ή σε εξαιρετικές οικονομικές καταστάσεις. Οι νέες διατάξεις του ΣΣΑ πρέπει να περιληφθούν στα εθνικά νομικά συστήματα των κρατών-μελών σε συνταγματικό ή αντίστοιχο επίπεδο. Η μείωση του χρέους αποτελεί

- ιδρύθηκαν νέοι μηχανισμοί στήριξης κρατών μελών (αρχικά το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοδοτικής Σταθερότητας (EFSF), σήμερα ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (E.M.S., E.S.M.),
- υιοθετήθηκε ένα «δημοσιονομικό σύμφωνο» (Fiscal Compact),
- εντάθηκε η οικονομική συνεργασία (και αμοιβαία εποπτεία) σε ζητήματα γενικότερης οικονομικής πολιτικής (Euro-Plus-Pact και διαδικασία εποπτείας μακροοικονομικών ανισορροπιών), που όμως παραμένει πιο χαλαρή,
- ενισχύθηκε η κεντρική εποπτεία των εθνικών προϋπολογισμών (two-pack) και
- τροποποιήθηκαν οι κανονισμοί των διαρθρωτικών ταμείων ώστε να συνάδουν προς τη νέα λογική.

Στη συνέχεια και προκειμένου να ενισχυθεί η δημοσιονομική πειθαρχία στη ζώνη του ευρώ και να αποτραπεί μια νέα κρίση χρέους, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, ενέκρινε **δύο κανονισμούς (two-pack⁶)**, το Φεβρουάριο του 2013, ενώ παράλληλα όσα κράτη-μέλη έχουν ενταχθεί σε πρόγραμμα χρηματοδοτικής βοήθειας και πρόγραμμα

κριτήριο αξιολόγησης. Τα κράτη-μέλη με χρέος πάνω από το 60% του ΑΕΠ θα πρέπει να μειώσουν το ποσό που υπερβαίνει το όριο κατά τουλάχιστο 1/20 ετησίως για τρία χρόνια. Διαφορετικά τίθενται στη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος (ΔΥΕ) [Πατσουράτης και Τάτσος, 2016, ενοτ. 4- νέο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης, σελ.-14-17]

⁵ Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, το οποίο εγκρίθηκε το Σεπτέμβριο του 2010, συνίσταται σε ένα ετήσιο κύκλο συντονισμού των οικονομικών πολιτικών των κρατών-μελών με στόχους που έχουν συμφωνηθεί σε επίπεδο Ε.Ε και αφορά :

- α) την πρόληψη υπερβολικών μακροοικονομικών ανισορροπιών,
- β) τη διασφάλιση υγιών δημοσίων οικονομικών σύμφωνα με το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης,
- γ) τη σύγκλιση και τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στην ΕΕ, σύμφωνα με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020».

⁶ με τους οποίους ενισχύθηκαν οι αρμοδιότητες της Επιτροπής και η εποπτεία επί των εθνικών προϋπολογισμών. Οι κανονισμοί αυτοί προβλέπουν τα εξής :

- Κάθε Οκτώβριο οι κυβερνήσεις των χωρών της ευρωζώνης γνωστοποιούν τα σχέδια των προϋπολογισμών τους στην Επιτροπή προκειμένου να εγκριθούν και αν διαπιστωθούν αποκλίσεις από τους κανόνες της Ε.Ε. ζητούνται αλλαγές.
- Όσα κράτη-μέλη είναι ενταγμένα σε ΔΥΕ πρέπει να συμφωνήσουν σε ένα πρόγραμμα εταιρικής σχέσης, όπου θα προσδιορίζουν αναλυτικά τις μεταρρυθμίσεις που προτίθενται να κάνουν για την ενίσχυση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας τους.
- Όσα κράτη-μέλη αντιμετωπίζουν χρηματοοικονομικές δυσκολίες ή χρηματοδοτούνται από ESM τίθενται σε ενισχυμένη εποπτεία κατά την οποία υπόκεινται σε τακτικές αξιολογήσεις από αρμόδια κοινοτικά όργανα.
- Υπό προϋποθέσεις και μετά από πρόταση της Επιτροπής, το Eurogroup μπορεί να αποφασίζει την έγκριση προγράμματος χρηματοδοτικής βοήθειας, την αναστολή πληρωμών ή άλλων υποχρεώσεων της Ε.Ε. προς το συγκεκριμένο κράτος-μέλος.

μακροοικονομικής προσαρμογής παραμένουν υπό εποπτεία μέχρι να αποπληρωθεί το 75% της βοήθειας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2021 στο https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_21_5321).

Ένα νέο πλαίσιο μετά την πανδημία της COVID-19

Ορισμένοι από τους κανόνες του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης στοχεύουν στο να αποτρέψουν τις δημοσιονομικές πολιτικές από το να κατευθύνουν δυνητικά προβληματικές κατευθύνσεις, ενώ άλλοι υπάρχουν για να διορθώσουν τα υπερβολικά δημοσιονομικά ελλείμματα ή τα υπερβολικά βάρη του δημόσιου χρέους. Η ενεργοποίηση της γενικής ρήτρας διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης ως απάντηση μέχρι την έναρξη της πανδημίας COVID-19 επέτρεψε στα κράτη μέλη να απομακρυνθούν από τις δημοσιονομικές απαιτήσεις που θα ίσχυαν κανονικά. Καθώς η ρήτρα δεν αναστέλλει τις προβλεπόμενες διαδικασίες του Συμφώνου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνεχίζει να λειτουργεί τον ετήσιο κύκλο της δημοσιονομικής επιτήρησης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021 στο : https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_21_5321).

Η τελική συμφωνία για τον Πολυετή Προϋπολογισμό και για το Ταμείο Ανάκαμψης Next Generation EU⁷ επιτεύχθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 10-11 Δεκεμβρίου 2020. Η δημιουργία του **Μέσου Ανάκαμψης NGEU** αποτελεί την κυριότερη ενέργεια πολιτικής της ΕΕ για την αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας. Ταυτόχρονα, αποτελεί και ένα σημαντικό βήμα στην πορεία προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση καθώς είναι η πρώτη αξιόλογη προσπάθεια αμοιβαιοποίησης του χρέους σε επίπεδο ΕΕ. Επιπλέον, η δημιουργία του ταμείου ανάκαμψης αποτελεί ένα πρώτο βήμα

⁷ Όσον αφορά τα κεφάλαια του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας υπό μορφή δανείων (ποσό που ανέρχεται σε 12,7 δισέκ. ευρώ) το Σχέδιο προτείνει πρόσθετες μεταρρυθμίσεις που αποσκοπούν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και περιλαμβάνουν ένα πρόγραμμα απλοποίησης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, νέα κίνητρα για αύξηση της παραγωγικότητας και του εξαγωγικού προσανατολισμού των επιχειρήσεων, ένα ολοκληρωμένο σχέδιο για βελτίωση της θέσης της Ελλάδας στον σχετικό δείκτη της Παγκόσμιας Τράπεζας (Ease of doing Business) και σε άλλους δείκτες ανταγωνιστικότητας, την αναδιάρθρωση του νομικού πλαισίου λειτουργίας των ιδιωτικών επιχειρήσεων κ.α. (Ταγκαλάκης και Σαραϊδάρης, 2021, σελ.66).

μετάβασης από το καθεστώς όπου κυριαρχούν οι δημοσιονομικοί κανόνες και ρυθμίσεις και ο συντονισμός των δημοσιονομικών πολιτικών των κρατών-μελών προς τη **δημοσιονομική ένωση** και την **ανάληψη κεντρικής δημοσιονομικής δράσης** σε επίπεδο Ε.Ε. Η υιοθέτηση του NGEU αλλά και η χρηματοδότησή του με τους νέους φόρους έχει ευρεία αποδοχή από την ακαδημαϊκή κοινότητα. Σύμφωνα με τον Fabrinni (2020) η υιοθέτησή του, θα συμβάλλει μεταξύ άλλων στη μείωση της ανισότητας μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, η οποία ενισχύθηκε μάλιστα κατά τη διάρκεια της πανδημίας όπως και κατά τη διάρκεια των τελευταίων οικονομικών κρίσεων (Ταγκαλάκης και Σαραϊδάρης, 2021, σελ.56).

Οι Δύο Κυρίαρχες Στάσεις για την Αναθεώρηση του ΣΣΑ

Η «μεγάλη και κρίσιμη διαπραγμάτευση της αναθεώρησης του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης» που θα ισχύσει από το επόμενο έτος, το 2023, και που θα καθορίσει τη δημοσιονομική πολιτική για τα επόμενα χρόνια και τον βαθμό ελευθερίας για την ενίσχυση των κοινωνικών και αναπτυξιακών παρεμβάσεων” επιδιώκει τη χαλάρωση των κριτηρίων για το χρέος και το έλλειμμα, διότι, όπως τονίζεται, “τυχόν επαναφορά των σκληρών κανόνων θα εξαλείψει τα χρηματοδοτικά περιθώρια για την υλοποίηση του κυβερνητικού σχεδιασμού που προβλέπει σταδιακό περιορισμό του φορολογικού βάρους και παρεμβάσεις για την τόνωση των εισοδημάτων και την κινητοποίηση επενδυτικών προγραμμάτων”. **Εκπρόσωποι των κεντρικών ευρωπαϊκών θεσμών**, όπως ο Επίτροπος Οικονομικών Τζεντιλόνι, η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, Κριστίν Λαγκάρντ και ο πρόεδρος του Eurogroup Πασκάλ Ντόνοχιου **υποστηρίζουν τη χαλάρωση των κανόνων- άρα την ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΣΣΑ-** και ότι οι διαβουλεύσεις θα πρέπει να ενταχθούν στο πλαίσιο που έχουν δημιουργήσει η οικονομική απάντηση στην πανδημία και οι απαιτήσεις των ευρωπαϊκών στόχων για την πράσινη μετάβαση (Παλαιολόγος, 2021 στο <https://www.kathimerini.gr/economy/561495043/symfono-statherotitas-se-skliri-grammi-okto-chores-tis-e-e/>).

Αντίθετα, οκτώ βόρειες και ανατολικές χώρες με πρωτοβουλία της *Αυστρίας* (οι υπόλοιπες είναι η *Ολλανδία*, η *Σουηδία*, η *Δανία*, η *Λετονία*, η *Σλοβακία*, η *Φινλανδία* και η *Τσεχία*) αποδίδουν έμφαση στην ανάγκη αποκατάστασης της δημοσιονομικής πειθαρχίας μετά την εκπνοή ισχύος στο τέλος του 2022 της Γενικής Ρήτρας Διαφυγής, με την οποία ανεστάλη το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Σύμφωνα με αυτή τη στάση- θέση **ΑΝΤΙΘΕΤΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ** : «η μείωση των υπερβολικών δεικτών χρέους πρέπει να παραμείνει κοινός στόχος» και «η *Συνθήκη [της Ε.Ε.] υποχρεώνει όλα τα κράτη-μέλη να αποφεύγουν τα υπερβολικά ελλείμματα...Οι χώρες που το συνυπογράφουν δηλώνουν ανοιχτές σε αλλαγές στους κανόνες, που θα τους απλοποιήσουν και θα ευνοήσουν τη «συνεπή, διαφανή και καλύτερη εφαρμογή αλλά και επιβολή τους* ». (Παλαιολόγος, 2021).

A.2. ΥΠΕΡ & ΚΑΤΑ ΚΑΘΕ ΣΤΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΣΣΑ

[Ταγκαλάκης Α. και Σαραϊδάρης Α. (2021), Η εμφάνιση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, Τράπεζα της Ελλάδος, Απρίλιος 2011. (ενότητες: 8-13)

Στη σχετική συζήτηση που έχει ήδη εισαχθεί από τα ευρωπαϊκά όργανα για την οικονομική διακυβέρνηση στα επόμενα χρόνια, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι προτάσεις που ζητούν την εξαίρεση συγκεκριμένων κατηγοριών δαπανών, όπως οι «πράσινες», από τους κανόνες για το έλλειμμα («χρυσός κανόνας»). Ακόμη, επανέρχεται η παλαιότερη ιδέα για την εξαίρεση των επενδυτικών δαπανών της Πολιτικής Συνοχής από το Σύμφωνο Ανάπτυξης και Σταθερότητας. Παράλληλα με τους δημοσιονομικούς κανόνες ξεκινά η εξίσου ενδιαφέρουσα συζήτηση για το κανονιστικό πλαίσιο των χρηματοδοτικών μέσων, με κύριο ζητούμενο την ευελιξία στην εφαρμογή των Διαρθρωτικών Ταμείων. Επιπλέον, μια μερίδα της επιστημονικής κοινότητας θεωρεί ότι η αποτελεσματικότητα του ταμείου ανάκαμψης υπονομεύεται αν δεν συνδυαστεί με χαλάρωση των κανόνων του υφιστάμενου δημοσιονομικού πλαισίου.

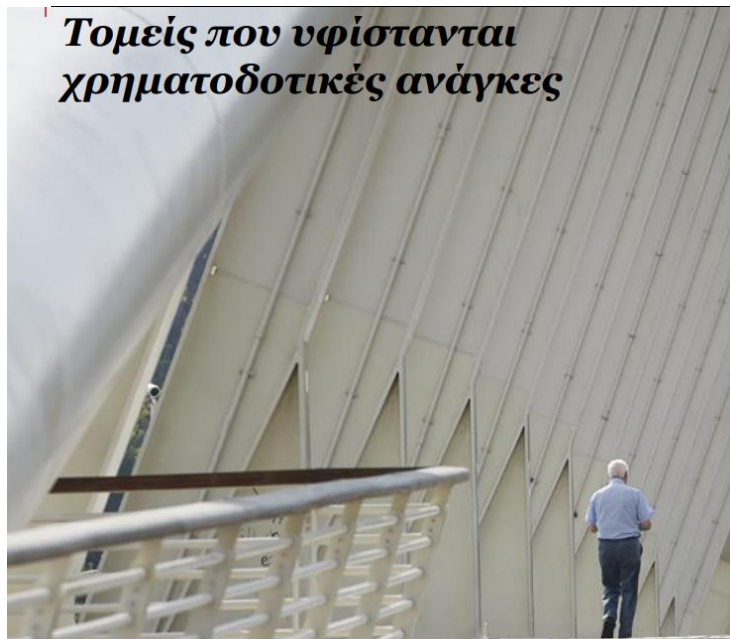
Στο ίδιο πλαίσιο, ο Bofinger (2020 στο Ταγκαλάκης και Σαραϊδάρης, 2021, σελ.71) επισημαίνει ότι εξαιτίας της πανδημίας ο λόγος χρέους προς ΑΕΠ θα υπερβεί σε ορισμένες χώρες κατά περίπου δύο φορές (Βέλγιο, Γαλλία, Ισπανία, Πορτογαλία) και σε άλλες κατά τρεις φορές (Ελλάδα και Ιταλία) το όριο του 60% του χρέους προς ΑΕΠ που έχει καθοριστεί από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ. Επισημαίνεται ότι η δέσμη των έξι κανόνων (six-pack) υποχρεώνει τα κράτη-μέλη να μειώσουν σε ετήσια βάση το λόγο δημόσιου χρέους προς ΑΕΠ κατά το 1/20 της απόστασης του λόγου δημόσιου χρέους προς ΑΕΠ από το όριο του 60%. Κάτι τέτοιο όμως θα απαιτήσει από τα εν λόγω κράτη-μέλη την επίτευξη υψηλών πρωτογενών πλεονασμάτων για αρκετά χρόνια.

Για το λόγο αυτό ο Bofinger (2020) επισημαίνει ότι **το όριο του 60% που έχει τεθεί είναι αυθαίρετο και ισχυρίζεται ότι ο κανόνας μείωσης του δημοσίου χρέους, θα πρέπει να αναθεωρηθεί ως προς το χρόνο επίτευξής του**. Ειδικότερα, προτείνει ο απαιτούμενος χρόνος για τη μείωση του λόγου χρέους προς ΑΕΠ (στο όριο του 60%) να είναι 50 (από 20) χρόνια ή εναλλακτικά να καθοριστεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο της ΕΕ διαφορετικός μεσοπρόθεσμος στόχος χρέους για κάθε κράτος-μέλος (Ταγκαλάκης και Σαραϊδάρης, 2021, σελ.69-70).

Καταλήγοντας, η εμπειρία των τελευταίων δύο δεκαετιών έχει καταδείξει ότι οι δημοσιονομικές αρχές όταν αναγκάζονται να υλοποιήσουν ένα πρόγραμμα δημοσιονομικής σταθεροποίησης καταφεύγουν κατά κύριο λόγο στη μείωση των δημόσιων επενδύσεων παρά στη μείωση των κοινωνικών δαπανών και των μισθολογικών δαπανών των δημοσίου. Συνεπώς, το υφιστάμενο δημοσιονομικό πλαίσιο και οι αυστηροί δημοσιονομικοί κανόνες της ΕΕ θέτουν εν αμφιβόλω τη διατηρήσιμη αύξηση των δημόσιων επενδύσεων μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης (Ταγκαλάκης και Σαραϊδάρης, 2021, σελ.69-70 και Στεργίου, 2022, στο <https://www.ot.gr/2022/01/08/apopseis/opinion/antitheti-i-trapeza-tis-ellados-me-ti-dimosionomiki-xalarosi/>].

Β. Ποια είναι η γνώμη σας για τα οφέλη ή τις συνέπειες μιας ενδεχόμενης χαλάρωσης του πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ στην Ελληνική Οικονομία; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

Β. Οφέλη & Συνέπειες Ενδεχόμενης Χαλάρωσης του Πλαισίου Οικονομικής Διακυβέρνησης

Τομείς που υφίστανται χρηματοδοτικές ανάγκες

Οι χρηματοδοτικές απαιτήσεις της χώρας, τα επόμενα χρόνια, συγκεντρώνονται κυρίως στους παρακάτω τομείς:

- 1 Επιχειρήσεις
- 2 Ξενοδοχεία
- 3 Έργα υποδομών
- 4 Κατοικίες
- 5 Ενεργή διαχείριση NPL

Οι δημοσιονομικοί κανόνες της ΕΕ —το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης— έχουν ενισχυθεί με την πάροδο των ετών, ιδίως για να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στα επίπεδα του χρέους. Μάλιστα, είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη ποια είναι η κατάλληλη επιλογή για την εκάστοτε χώρα από οικονομική και δημοσιονομική άποψη στη συγκεκριμένη συγκυρία του οικονομικού κύκλου της, καθώς και να εξετάζεται η κατάσταση της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της. Η πρόοδος που συντελείται με την πάροδο του χρόνου απαιτεί τόσο υγιείς δημοσιονομικές πολιτικές σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης, όσο και ισχυρή και σταθερή οικονομική ανάπτυξη. [Ταγκαλάκης και Σαραϊδάρης, 2021, σελ. 27).

Ειδικότερα, είναι σημαντικό να αποφεύγονται «προκυκλικές» δημοσιονομικές πολιτικές, δηλαδή η τεχνητή τόνωση της ανάπτυξης όταν αυτό δεν είναι αναγκαίο, ή η άσκηση υφεσιακής πολιτικής όταν οι περιστάσεις απαιτούν το αντίθετο. Η ανάγκη αποτύπωσης

των διαφορετικών περιστάσεων οδήγησε στη θέσπιση ισχυρότερων και πιο εξελιγμένων κανόνων. Ταυτόχρονα, επειδή οι κανόνες δεν μπορεί να είναι ειδικά προσαρμοσμένοι για κάθε κατάσταση, προβλέπουν ένα περιθώριο υποκειμενικής κρίσης. Η Επιτροπή έχει κάνει χρήση αυτής της δυνατότητας τα τελευταία έτη, και το Συμβούλιο των Υπουργών έχει εγκρίνει τις συστάσεις της. Η Επιτροπή έχει επίσης δώσει περισσότερη έμφαση στον δημοσιονομικό προσανατολισμό της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της [Ταγκαλάκης και Σαραϊδάρης, 2021, σελ. 28).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση προχώρησε στην κορυφαία κίνηση της δημιουργίας του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Όμως, η διαθεσιμότητα των πόρων δεν συνεπάγεται και την αποτελεσματική τους αξιοποίηση. Μια σειρά παραγόντων επιδρούν καταλυτικά προκειμένου τα κράτη να επωφεληθούν από τα νέα χρηματοδοτικά εργαλεία που διαμορφώνουν ένα μοναδικά ευνοϊκό χρηματοδοτικό περιβάλλον στα επόμενα έτη, που δεν πρέπει να περάσει αναξιοποίητο. Στον πυρήνα των προωθούμενων πολιτικών για την δυναμική ανάκαμψη των ευρωπαϊκών οικονομιών βρίσκεται η τόνωση των δημοσίων επενδύσεων. Στην προηγούμενη δεκαετία της οικονομικής κρίσης οι μειωμένες δημόσιες επενδύσεις καθυστέρησαν τον παραγωγικό μετασχηματισμό της οικονομίας και υπονόμισαν την δυναμική ανάπτυξη. Σήμερα γίνεται παραδεκτό πως οι δημόσιες επενδύσεις μοχλεύουν σημαντικούς ιδιωτικούς πόρους, αφού η διεθνής εμπειρία δείχνει ότι η σταθερή αύξηση της κατανάλωσης μέσα από επενδύσεις με σημαντικούς πολλαπλασιαστές, είναι ο μόνος τρόπος να διατηρηθεί η ανάπτυξη [IOBE, 2022].

Ωστόσο, η έκτακτη φύση των παραγόντων οι οποίοι συνέβαλαν στην ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας-η γενική ρήτρα διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης και το έκτακτο πρόγραμμα αγοράς ομολόγων (PEPP)- δημιουργεί αβεβαιότητες σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα από το έτος 2022 και εφεξής. Σε αυτό το πλαίσιο, για τη διασφάλιση της επαναφοράς στη δημοσιονομική ισορροπία προτάθηκε η γρήγορη απορρόφηση και αποδοτική αξιοποίηση των πόρων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάκαμψης σε τομείς όπως η ενίσχυση της δημόσιας υγείας, οι «πράσινες» και ψηφιακές επενδύσεις, κ.α. (Εκθεση Πεπραγμένων Ελληνικού Δημοσιονομικού Συμβουλίου, 2021).

Σύμφωνα με ανάλυση της Τράπεζας της Ελλάδος, η πλήρης εφαρμογή του Σχεδίου μπορεί δυνητικά να αυξήσει το επίπεδο του πραγματικού ΑΕΠ κατά 6,9% έως το 2026. Αυτό συνεπάγεται θετική συμβολή στο ρυθμό ανάπτυξης του ΑΕΠ κατά περίπου 1,15 ποσοστιαίες μονάδες κατά μέσο όρο κάθε χρόνο για την περίοδο 2021-2026. Οι ιδιωτικές επενδύσεις θα αυξηθούν κατά περίπου 20% έως το 2026 και η απασχόληση κατά 4%. Οι πόροι του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας μπορούν να συνεισφέρουν σημαντικά στη βραχυπρόθεσμη και μεσοπρόθεσμη μεγέθυνση, χωρίς μεγάλη δημοσιονομική επιβάρυνση (ΤτΕ, 2021, σελ.11-15).

Ωστόσο, όπως επισημαίνει το Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή, βασική προϋπόθεση είναι να αυξηθούν οι δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις πάνω από τα σημερινά τους επίπεδα, κάτι που αποτελεί σημαντική πρόκληση για την ελληνική οικονομία δεδομένων των αδυναμιών της ελληνικής διοίκησης, του μικρού μεγέθους και της υπερχρέωσης των περισσότερων ελληνικών επιχειρήσεων (Πατσουράτης και Τάτσος, Διαφ. Ταγκαλάκη, 2022, σελ.27-28).

Μία χαλάρωση στα μέτρα και στους περιορισμούς του δημοσιονομικού Πλαισίου διακυβέρνησής της Ευρωπαϊκής Ένωσης σύμφωνα με τον Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, δεν είναι ενδεδειγμένη κατά την τρέχουσα χρονική περίοδο. Η οικονομία της ευρωζώνης σύμφωνα με τον Διοικητή της ΤτΕ Στουρνάρα, ανέκαμψε δυναμικά το δεύτερο και τρίτο τρίμηνο του 2021, αλλά με χαμηλότερους ρυθμούς σε σύγκριση με άλλα κ-μ. Η συντονισμένη κι εκτεταμένη παρέμβαση της δημοσιονομικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής κεντρικής Τράπεζας, είναι σύμφωνα με τον ίδιο ικανή να ενισχύσει την εμπιστοσύνη στην απασχόληση και την επιχειρηματικότητα (Τράπεζα της Ελλάδος, 2021, σελ. 11-15).

Η σημερινή εικόνα εξέλιξη και προοπτικές της Ελληνικής οικονομίας αποτυπώνουν την επίδραση των Ευρωπαϊκών μέτρων στήριξης. Ενδεικτικά αναφέρονται (ΤτΕ, 2021, σελ.: Οικονομική δραστηριότητα ανέκαμψε κατά 9% λόγω της πανδημίας, ενώ το πρώτο εννεάμηνο παρουσιάζεται αύξηση 9,5% από τηβ αύξηση εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών και από την ενίσχυση της επενδυτικής δαπάνης και της δημόσιας κατανάλωσης. Καταλυτική είναι η συμβολή στην αύξηση των εισαγωγών ενώ

επιδείνωση έχει ο δείκτης εμπιστοσύνης των καταναλωτών το δεύτερο εξάμηνο 2021. Η αβεβαιότητα στην εξέλιξη της πανδημίας και οι πληθωριστικές πιέσεις μείωσαν την απασχόληση και περιόρισαν την επιχειρηματικότητα.

Αλλά, το μέγιστο επιχείρημα της Κεντρικής Τράπεζας εντοπίζεται στην αιχμηρή επισήμανση ότι *σε ένα μακροοικονομικό περιβάλλον, το οποίο, εκτός από την εξαιρετικά μεγάλη αβεβαιότητα λόγω της πανδημίας, χαρακτηρίζεται συγχρόνως και από σοβαρές δομικές αρρυθμίες, όπως είναι η σχετικά χαμηλή συνολική παραγωγικότητα, η δημογραφική γήρανση, το μειωμένο επενδυτικό ενδιαφέρον και η αυξημένη ροπή προς αποταμίευση*, πρέπει να ενισχύεται η σχέση αλληλεξάρτησης της νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής. Έτσι, όπως τονίζει, όταν εκλείψει αυτή η επείγουσα κατάσταση, λόγω του υψηλού χρέους, η δημοσιονομική πολιτική όχι μόνο δεν πρέπει να χαλαρώσει, αλλά θα πρέπει και πάλι να εστιάσει στη δημιουργία επαρκούς δημοσιονομικού χώρου.

Βραχυπρόθεσμα, βασική προϋπόθεση ώστε να διατηρηθεί η αναπτυξιακή δυναμική των τελευταίων τριμήνων, υπό το πρίσμα των νέων μεταλλάξεων του ιού, είναι να αποφευχθούν νέα γενικευμένα περιοριστικά μέτρα. Ωστόσο, αυτό απαιτεί εντατικοποίηση της προσπάθειας για την επέκταση της εμβολιαστικής κάλυψης του πληθυσμού και τη θωράκιση των υπηρεσιών υγείας, προκειμένου να τεθεί υπό έλεγχο η υγειονομική κρίση και να περιοριστεί η πίεση στο δημόσιο σύστημα υγείας. Οποιαδήποτε νέα μέτρα ελέγχου της πανδημίας θα πρέπει να έχουν περιορισμένο δημοσιονομικό αντίκτυπο, ώστε να αποφευχθεί η περαιτέρω επιβάρυνση των δημοσιονομικών μεγεθών που θα καθυστερήσει την επάνοδο στη δημοσιονομική ισορροπία. Μεσοπρόθεσμα, η μετάβαση σε ένα βιώσιμο πρότυπο εξωστρεφούς οικονομικής δραστηριότητας, με την επίτευξη υψηλών αναπτυξιακών ρυθμών, κατά μέσο όρο 3% για την επόμενη δεκαετία, προϋποθέτει την αποτελεσματική αξιοποίηση των ευρωπαϊκών πόρων, την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων που περιλαμβάνονται στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, τη βελτίωση των δημοσιονομικών μεγεθών, αλλά και την ενίσχυση της χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας.

Η ελληνική οικονομία θα επωφεληθεί την επόμενη οκταετία από ευρωπαϊκούς πόρους που ξεπερνούν τα 70 δισεκ. ευρώ και οι οποίοι θα προέλθουν από το μακροπρόθεσμο προϋπολογισμό της ΕΕ 2021-2027, αλλά και από το ευρωπαϊκό μέσο ανάκαμψης NextGenerationEU. Η πλήρης και έγκαιρη αξιοποίησή τους θα αυξήσει τις επενδύσεις και θα εξαλείψει το επενδυτικό κενό που δημιουργήθηκε στη δεκαετία της κρίσης χρέους, θα ενισχύσει μακροπρόθεσμα τη συνολική παραγωγικότητα και θα συμβάλει στην ψηφιακή και την πράσινη μετάβαση της οικονομίας. Ταυτόχρονα, είναι αναγκαία η συνέχιση και επιτάχυνση του προγράμματος των ιδιωτικοποιήσεων, προκειμένου να αξιοποιηθούν αποτελεσματικότερα πόροι και παραγωγικές υποδομές. Η υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων που περιλαμβάνονται στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας είναι κομβικής σημασίας για τη διατηρησιμότητα των υψηλών αναπτυξιακών ρυθμών. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να αντιμετωπιστούν οι αδυναμίες των κανόνων του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης που οδήγησαν στο παρελθόν σε υπερκυκλική (procyclical) δημοσιονομική πολιτική, δηλαδή σε συσταλτική δημοσιονομική πολιτική σε περιόδους ύφεσης και σε επεκτατική δημοσιονομική πολιτική σε περιόδους ανάπτυξης με αποτέλεσμα, τελικά, την επιδείνωση της δυναμικής του χρέους. Η υιοθέτηση μεσοπρόθεσμης αντικυκλικής δημοσιονομικής πολιτικής, που προβλέπει περιστολή σε περιόδους ανάπτυξης και επέκταση σε περιόδους ύφεσης, είναι σημαντική ιδιαίτερα για τις υπερχρεωμένες χώρες, καθώς εγγυάται μια βιώσιμη πρωτική πορεία του δημόσιου χρέους (ΤτΕ, 2021, σελ.24-25 και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021).

Τέλος, η αποκατάσταση της δημοσιονομικής σταθερότητας και η αποκλιμάκωση του λόγου δημόσιου χρέους προς ΑΕΠ κρίνονται επιβεβλημένες για να γίνει η ελληνική οικονομία πιο ανθεκτική και να αποκτήσει τον απαιτούμενο δημοσιονομικό χώρο ώστε να αντιμετωπίσει μελλοντικές αρνητικές διαταραχές και προκλήσεις, όπως π.χ. η κλιματική αλλαγή, οι μεταναστευτικές ροές, νέες υγειονομικές κρίσεις, η γήρανση του πληθυσμού, η ενεργειακή μετάβαση και ενδεχόμενη γεωπολιτική αστάθεια.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όπως φαίνεται με βάση τα ανωτέρω, η Δημοσιονομική Διακυβέρνηση μπορεί να συμβάλλει στη σταθερότητα της οικονομίας μέσω της εξομάλυνσης των επιδράσεων του οικονομικού κύκλου, μέσω του επηρεασμού του γενικού επιπέδου των τιμών και της σταθεροποίησης των προσδοκιών. Έτσι, δημιουργεί ένα περιβάλλον μέσα στο οποίο η άσκηση κατάλληλης νομισματικής πολιτικής μπορεί να διασφαλίσει τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Ο ρόλος αυτός προσλαμβάνει ακόμη μεγαλύτερη σημασία σε μια νομισματική ένωση, αφού από τότε που θεσπίστηκε, το πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ παρέχει καθοδήγηση στα κράτη μέλη για την επίτευξη των στόχων τους ως προς την οικονομική και δημοσιονομική τους πολιτική, τον συντονισμό των οικονομικών τους πολιτικών, την αντιμετώπιση των μακροοικονομικών ανισορροπιών και τη διασφάλιση υγιών δημόσιων οικονομικών. Το πλαίσιο εξελίχθηκε με την πάροδο του χρόνου και εισήχθησαν αλλαγές, όπως τα νομοθετικά μέτρα του «εξάπτυχου» και του «δίπτυχου», με σκοπό την αντιμετώπιση των νέων οικονομικών προκλήσεων.

Η ραγδαία αλλαγή σε διεθνές επίπεδο που έφερε το ξέσπασμα της πανδημίας COVID-19 προκάλεσε μια άνευ προηγουμένου παγκόσμια δημόσια υγειονομική κρίση, η οποία συνεπάγεται σοβαρή πτώση της οικονομικής δραστηριότητας. Τα κράτη μέλη κλήθηκαν ξαφνικά να απαντήσουν στη διπλή ανάγκη αντιμετώπισης της έκτακτης συγκυρίας για τη δημόσια υγεία και για τη στήριξη της οικονομίας. Για την επιτυχή αντιμετώπιση σε αυτές τις προκλήσεις, απαιτείται συντονισμένη και συνεπής πολιτική απάντηση, αξιόπιστες μεσοπρόθεσμες στρατηγικές δημοσιονομικής πολιτικής προκειμένου να υποστηριχθεί η ανάκαμψη, διασφαλίζοντας παράλληλα δημοσιονομική βιωσιμότητα.

Ως εκ τούτου, η Ελλάδα θα πρέπει να εκμεταλλευθεί το ευνοϊκό μακροοικονομικό περιβάλλον της επόμενης περιόδου, που θα χαρακτηρίζεται από υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης (λόγω της αξιοποίησης των πόρων του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας), ώστε να επιτευχθεί ταχεία αποκλιμάκωση του λόγου χρέους προς ΑΕΠ, διατηρώντας παράλληλα χαμηλές ακαθάριστες χρηματοδοτικές ανάγκες. Αυτό διότι η σταδιακή αντικατάσταση του χρέους που διακρατείται από τον επίσημο τομέα με

διαπραγματεύσιμο στις αγορές χρέος τα επόμενα χρόνια ενδέχεται να αυξήσει τους κινδύνους από μια πιθανή αύξηση των επιτοκίων αναχρηματοδότησης στις αγορές μεσομακροπρόθεσμα. Παράλληλα, ιδιαίτερα σημαντική κρίνεται η βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών, μέσω της χάραξης αξιόπιστης μεσοπρόθεσμης δημοσιονομικής στρατηγικής, η οποία θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για την αναβάθμιση της πιστοληπτικής αξιολόγησης της ελληνικής οικονομίας και την ανάκτηση της επενδυτικής βαθμίδας.

Πηγές

1. Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή (2021), *Γνώμη για το δημοσιονομικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, 1^η Σεπτεμβρίου 2021.
<http://www.pbo.gr/>
2. Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο (2021), *Θέσεις του Ελληνικού Δημοσιονομικού Συμβουλίου αναφορικά με την αναθεώρηση του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης*, 17 Σεπτεμβρίου 2021.
<https://www.hfisc.gr/ekfrasi-gnomis/theseis-toy-eds-anaforika-me-tin-anatheorisi-toy-symfonoy-statherotitas-kai-anaptyxis>
3. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), *Δελτίο Τύπου: Η Επιτροπή ξεκινά εκ νέου την επανεξέταση της οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ*, 19 Οκτωβρίου 2021.
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_21_5321
4. Τράπεζα της Ελλάδος (2021), *Νομισματική Πολιτική, Ενδιάμεση Έκθεση*, Δεκέμβριος 2021. (σελ. 11-15, 23-27, 125-126, 135-136)
https://www.bankofgreece.gr/Publications/Inter_NomPol2021.pdf
5. IOBE (2022), *Η Ελληνική Οικονομία*, Τριμηνιαία έκθεση 4/21, (σελ. 7-12)
http://iobe.gr/docs/economy/ECO_Q4_2021_REP_GR.pdf
6. Ταγκαλάκης Α. και Σαραϊδάρης Α. (2021), *Η εμφάνιση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης*, Τράπεζα της Ελλάδος, Απρίλιος 2011. (ενότητες: 8-13)
<https://www.bankofgreece.gr/Publications/emvanthisi.pdf>
7. Stiglitz J.E. & Rosengard J.K. (2019), *Οικονομική του Δημοσίου Τομέα*, Αθήνα, εκδόσεις Κριτική, 2^η έκδοση. (κεφ. 4)
8. Λοϊζίδης Ι. και Πατσουράτης Β. (2008), *Οικονομικά Δημόσιων Επιχειρήσεων και Προϋπολογισμός Δημόσιων Φορέων και Οργανισμών*, Τόμος Δ', Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. (κεφ. 6)

Άρθρα εφημερίδων

1. Παλαιολόγος Γ. (2021), «Σύμφωνο Σταθερότητας: Σε σκληρή γραμμή οκτώ χώρες της Ε.Ε.», *Καθημερινή [ηλεκτρονική έκδοση]*, 11 Σεπτεμβρίου 2021.
<https://www.kathimerini.gr/economy/561495043/symfono-statherotitas-se-skliri-grammi-okto-chores-tis-e-e/> (πρόσβαση στις 8/3/2022)
2. Ημερησία (2022), «Ολαφ Σολτς: Είναι πολύ νωρίς για αναθεώρηση των δημοσιονομικών κανόνων», 17 Ιανουαρίου 2022 [ηλεκτρονική έκδοση].
<https://www.imerisia.gr/oikonomia/32706-olaf-solts-einai-poly-noris-gia-anatheorisi-ton-dimosionomikon-kanonon> (πρόσβαση στις 8/3/2022)
3. Στεργίου Δ. (2022), «Αντίθετη η Τράπεζα της Ελλάδος με τη δημοσιονομική χαλάρωση», *Οικονομικός Ταχυδρόμος [ηλεκτρονική έκδοση]*, 8 Ιανουαρίου 2022.
ο <https://www.ot.gr/2022/01/08/apopseis/opinion/antitheti-i-trapeza-tis-ellados-me-ti-dimosionomiki-xalarosi/> (πρόσβαση στις 8/3/2022)